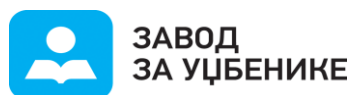

Сто година од почетка Првог светског рата

ИСТОРИЈСКЕ И ПРАВНЕ СТУДИЈЕ

Зборник радова
са Међународног научног скупа

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО

Сто година од почетка Првог светског рата
Историјске и правне студије

Уредници:

Др Јован Ћирић
Мирослав Ђорђевић

Издавачи:

Институт за упоредно право, Теразије 41, Београд
www.comparativelaw.info

Интермекс, Булевар војводе Мишића, 37/II, Београд
www.propisi.com

Завод за уџбенике, Обилићев венац 5, Београд
www.zavod.co.rs

Уређивачки одбор:

Др Јован Ћирић · Љиљана Миланковић
Др Владимир Ђурић · Др Мина Зиројевић
Мирослав Ђорђевић

Рецензенти:

Проф. др Сима Аврамовић
Проф. др Момчило Павловић
Академик проф. др Станко Бејатовић

Припрема, прелом и дизајн:

"Intermex" d.o.o

Штампа:

"CICERO", Београд

Београд – Андрићград
2014

THE FIRST WORLD WAR 100 YEARS SINCE ITS OUTBREAK

STUDIES ON HISTORY AND LEGAL ISSUES

EDITORS

Jovan Ćirić
Miroslav Đorđević

INSTITUTE OF COMPARATIVE LAW
INTERMEX
ZAVOD ZA UDŽBENIKE

BELGRADE – ANDRIĆGRAD
2014

СТО ГОДИНА ОД ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

ИСТОРИЈСКЕ И ПРАВНЕ СТУДИЈЕ

УРЕДНИЦИ

Јован Ћирић
Мирослав Ђорђевић

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО
ИНТЕРМЕКС
ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
БЕОГРАД - АНДРИЋГРАД
2014

СТО ГОДИНА ОД ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

САДРЖАЈ / CONTENTS

САДРЖАЈ / CONTENTS

ПОВОДОМ СТОТЕ ГОДИШЊИЦЕ ОД ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	19
ONE HUNDRED YEARS AFTER THE FIRST WORLD WAR	20

I

У ПРЕДВЕЧЕРЈЕ ВЕЛИКОГ РАТА / BEFORE THE GREAT WAR

Проф. др Оливер Антић ПРВИ СВЕТСКИ РАТ - УЗРОЦИ, КРИВИЦА, ПРАВДА И ПОСЛЕДИЦЕ	23
THE FIRST WORLD WAR – CAUSES, GUILT, JUSTICE AND CONSEQUENCES	49
Prof. Wolfgang Rohrbach, Ph.D РАТ НАШИХ ДЕДОВА 1914 – 1918.....	51
DER KRIEG UNSERER GROSSVÄTER 1914-1918	58
OUR GRANDFATHERS' WAR.....	93
Др Јелена Гускова Јурјевна НОВИ ИЗВОР ЗА ИЗУЧАВАЊЕ БАЛКАНСКИХ РАТОВА. ЛАВ ТРОЦКИ – СВЕДОЧАНСТВА ОЧЕВИЦА	95
НОВЫЙ ИСТОЧНИК ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ БАЛКАНСКИХ ВОЙН. ЛЕВ ТРОЦКИЙ – СВИДЕТЕЛЬСТВА ОЧЕВИДЦА.....	97
NEW RESOURCES FOR RESEARCH OF THE BALKAN WARS – LEV TROTSKY – WITNESS' TESTIMONY	107
Проф. др Бошко Бојовић ВЕЛИКЕ СИЛЕ И БАЛКАНСКИ РАТОВИ КАО ПРЕДИГРА ВЕЛИКОГ РАТА.....	109
DENOUEMENT DE LA CRISE D'ORIENT ET RIVALITES POUR LA DOMINATION REGIONALE (1912-1913) - ARBITRAGES ET IMPLICATIONS A L'ECHELLE DU XX SIECLE	113
GREAT WORLD POWERS AND BALKAN WARS AS AN INTRODUCTION TO GREAT WAR	124
Проф. др Давид Ђ. Дашић НЕКИ АСПЕКТИ ДИПЛОМАТСКИХ ОДНОСА УОЧИ И ТОКОМ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА 1914–1918.....	125
SOME ASPECTS OF DIPLOMACY BEFORE AND DURING THE FIRST WORLD WAR 1914 - 1918.....	146

Др Драган Ђукановић, Др Мина Зиројевић АУСТРОУГАРСКА И БАЛКАН: - УВОД У КРАХ...	147
AUSTRIA – HUNGARY AND THE BALKANS – INTRODUCTION TO COLLAPSE...	160
Мр Шевцова Галина Игоревна РУСКА ХУМАНИТАРНА ПОМОЋ СРБИЈИ КРАЈЕМ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	161
РОССИЙСКАЯ ГУМАНИТАРНАЯ ПОМОЩЬ СЕРБИИ В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА	164
RUSSIAN HUMANITARIAN AID TO SERBIA AT THE END OF THE 19 th AND THE BEGINNING OF THE 20 th CENTURY	186
Марко Пејковић, МА ГЕОПОЛИТИКА РУСКО-НЕМАЧКИХ ОДНОСА УОЧИ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	187
THE GEOPOLITICS OF RUSSIAN-GERMAN RELATIONS ON THE EVE OF THE FIRST WORLD WAR	197
МА dott. Giulio Scocchi ВЕЛИКА ИДЕЈА ТОКОМ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	199
LA GRANDE IDEA DURANTE IL PRIMO CONFLITTO MONDIALE	199
GRAND IDEA OF THE GREAT WAR	212
Никола Зобеница УБИСТВО СРПСКОГ ПАТРИЈАРХА ЛУКИЈАНА (БОГДАНОВИЋА) И ПОЛОЖАЈ СРБА У АУСТРОУГАРСКОЈ ПРЕД ПОЧЕТАК ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	213
ASSASSINATION OF THE SERBIAN PATRIARCH LUKIJAN (BOGDANOVIC) AND POSITION OF SERBS IN AUSTRO- HUNGARIAN MONARCHY BEFORE WORLD WAR I	225

II

САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ / SARAJEVO ASSASSINATION

Проф. др Милан Шкулић ЈЕДАН ПОГЛЕД НА САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ	229
ONE VIEW ON THE ASSASSINATION IN SARAJEVO	248
Проф. др Драган Симеуновић ГАВРИЛО ПРИНЦИП - ХЕРОЈ ИЛИ ТЕРОРИСТА?	249
GAVRILO PRINCIP – HERO OR TERRORIST?	257

Проф. др Радослав Гађиновић	
САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ - ОДГОВОР НА АУСТРО-УГАРСКО НАСИЉЕ.....	259
SARAJEVO ASSASSINATION AS A RESPONSE TO VIOLENCE OF AUSTRO-HUNGARY	274
Проф. др Мила Алечковић Николић	
ПСИХОЛОГИЈА И ЕТИКА ГАВРИЛОВОГ ЧИНА	277
PSYCHOLOGY AND ETHICS OF GAVRILO PRINCIP'S ACT	285
Проф. др Милан Мијалковски, Доц. др Ивица Ђорђевић	
ГАВРИЛО ПРИНЦИП - ЕНИГМА СРПСКО-АУСТРО-УГАРСКЕ ШПИЈУНСКЕ БИТКЕ	287
GAVRILO PRINCIP, THE ENIGMA OF SERBIAN-AUSTRO-HUNGARIAN SPY BATTLE.....	304
Др Горан Д. Матић	
САРАЈЕВСКИ (ВИДОВДАНСКИ) АТЕНТАТ - 100 ГОДИНА ПОСЛЕ... ..	305
SARAJEVO (St. Vitus Day) ASSASSINATION - A HUNDERED YEARS AFTER... ..	319
Мирослав Ђ. Ђорђевић	
САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ, СРБИЈА И ЈУГОСЛОВЕНСТВО.....	321
SARAJEVO ASSASSINATION, SERBIA AND YUGOSLAVISM.....	338

III

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ / THE FIRST WORLD WAR

Проф. др Наташа Мрвић-Петровић	
ЗАШТИТА ПРАВА ВОЈНИХ ИНВАЛИДА И ЧЛАНОВА ПОРОДИЦА ПОГИНУЛИХ РАТНИКА У СРБИЈИ ПРЕД ПОЧЕТАК И ПО ОКОНЧАЊУ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	341
PROTECTION OF RIGHTS OF DISABLED ARMY VETERANS AND FAMILY MEMBERS OF WARRIORS WHO GOT KILLED IN SERBIA BEFORE THE BEGINNING AND AFTER THE END OF THE FIRST WORLD WAR	351
Проф. др Владимир Чоловић	
ЛОНДОНСКИ СПОРАЗУМ (1915)	353
LONDON AGREEMENT (1915).....	368

Проф. др Владан Јончић	
ПОШТОВАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ ПРАВИЛА О РАЂЕНИЦИМА, БОЛЕСНИЦИМА И РАТНИМ ЗАРОБЉЕНИЦИМА У ТОКУ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА НА БАЛКАНСКОМ РАТИШТУ	369
COMPLIANCE WITH INTERNATIONAL RULES ON THE WOUNDED, SICK AND PRISONERS OF WAR AT THE BEGINNING OF WORLD WAR II IN THE BALKAN THEATER OF WAR	385
Yves Bataille	
ВИДОВИТОСТ ФРАНЦУСКОГ ИСТОРИЧАРА: ВЕРСАЈСКИ УГОВОР И КЛИЦЕ БУДУЋЕГ СВЕТСКОГ РАТА	387
LES ÉCRITS PRÉMONITOIRES DE L'HISTORIEN FRANÇAIS JACQUES BAINVILLE: TRAITÉ DE VERSAILLES ET LES GERMES DE LA PROCHAINE GUERRE MONDIALE.....	387
CLAIRVOYANCE OF THE FRENCH HISTORIAN: TREATY OF VERSAILLES AND "GERMS" OF THE FUTURE WAR	393
Prof. Gian Luigi Cecchini, Ph.D	
УЗРОЦИ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА И ОДРЕДБЕ ВЕРСАЈСКОГ МИРОВОГ СПОРАЗУМА У ОДНОСУ НА ПРОБЛЕМ НАКНАДЕ РАТНЕ ШТЕТЕ НАМЕТНУТЕ НЕМАЧКОЈ, КАО ЈОШ УВЕК ОТВОРЕНО ПИТАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА	395
LE CAUSE DELLA PRIMA GUERRA MONDIALE E LE CLAUSOLE DEL TRATTATO DI VERSAILLES RELATIVE AL PROBLEMA DELLE RIPARAZIONI DI GUERRA INFLITTE ALLA GERMANIA: UNA QUESTIONE ANCORA APERTA NEL DIRITTO INTERNAZIONALE	395
CAUSES OF THE GREAT WAR AND TREATY OF VERSAILLES REGULATIONS CONCERNING WAR DAMAGE REPARATIONS IMPOSED ON GERMANY, AS STILL PENDING QUESTION OF INTERNATIONAL LAW	417
Проф. др Јелена Ђ. Лопичић Јанчић	
ДИПЛОМАТСКЕ АКТИВНОСТИ ВЛАДЕ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ СА ЦИЉЕМ УПОЗНАВАЊА МЕЂУНАРОДНЕ ЈАВНОСТИ О ОКУПАЦИЈИ СРБИЈЕ И РАТНИМ ЗЛОЧИНИМА ИЗВРШЕНИМ ЗА ВРЕМЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА ОД СТРАНЕ АУСТРОУГАРСКЕ И БУГАРСКЕ	419
DIPLOMATIC ACTIVITIES OF SERBIAN GOVERNMENT AIMED TO INFORM INTERNATIONAL PUBLIC ABOUT THE OCCUPATION OF SERBIA AND WAR CRIMES COMMITTED DURING WORLD WAR I BY AUSTRO-HUNGARIAN AND BULGARIAN FORCES	432

Др Предраг Вукасовић	
ОД АТЕНТАТА ДО УЛТИМАТУМА: ФОРМАТИВНИ ПЕРИОД ЈУЛСКЕ КРИЗЕ 28. VI – 23. VII 1914.	433
FROM ASSASSINATION TO ULTIMATUM – JULY CRISIS 28. VI – 23. VII 1914.	457
Доц. др Јелена Ђеранић	
ШКОЛОВАЊЕ СРПСКИХ ЂАКА У ФРАНЦУСКОЈ ЗА ВРЕМЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА.....	459
EDUCATION OF THE SERBIAN STUDENTS IN FRANCE DURING THE FIRST WORLD WAR	471
Доц. др Ивана Крстић Мистрицеловић, Доц. др Тијана Шурлан	
РАЈСОВ ИЗВЕШТАЈ О ЗЛОЧИНИМА АУСТРОУГАРСКЕ ВОЈСКЕ У СРБИЈИ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ.....	473
REISS`S REPORT ON AUSTRO HUNGARIAN ARMY CRIMES IN SERBIA DURING THE FIRST WORLD WAR.....	489
Др Александар Јазвић	
ПРОПАГАНДА У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ПРЕМА ДОМАЋЕМ СТАНОВНИШТВУ НА ПОЧЕТКУ И ТОКОМ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	491
PROPAGANDA IN THE GREAT BRITAIN TOWARD DOMESTIC POPULATION AT THE BEGINNING AND DURING THE FIRST WORLD WAR	500
Prof. Anna Lucia Valvo, Ph.D	
ЗАХТЕВ ЗА ИЗРУЧЕЊЕ ВИЛХЕЛМА II ХОЕНЦОЛЕРНА	501
LA RICHIESTA DI ESTRADIZIONE DI GUGLIELMO II HOENZOLLERN	503
THE REQUEST FOR EXTRADITION FOR WILHELM II OF HOHENZOLLERN.....	511
Prof. Erjon Hitaj, Ph.D	
СИТУАЦИЈА У АЛБАНИЈИ ТОКОМ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	513
LA SITUAZIONE DELL`ALBANIA DURANTE LA PRIMA GUERRA MONDIALE.....	513
THE SITUATION OF ALBANIA DURING FIRST WORLD WAR	522
Prof. Claudia Regina Carchidi, Ph.D	
РАЗУМЕВАЊЕ ЛОНДОНСКОГ ПАКТА.....	523
IL PATTO DI LONDRA E L`INTESA	525
UNDERSTANDING OF THE TREATY OF LONDON.....	532

Милош Јончић, Марко Ђурић	
КРШЕЊА МЕЂУНАРОДНИХ ПРАВИЛА О ЗАШТИТИ ЦИВИЛНОГ СТАНОВНИШТВА У ОРУЖАНИМ СУКОБИМА ОД СТРАНЕ АУСТРО- УГАРСКЕ ВОЈСКЕ У СРБИЈИ У ТОКУ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА	533
OF INTERNATIONAL RULES OF THE PROTECTION OF CIVILIANS IN ARMED CONFLICT BY THE AUSTRO-HUNGARIAN ARMY IN SERBIA DURING WORLD WAR I.....	546
Милош П. Димић	
ЕЛЕМЕНТИ ЗЛОЧИНА ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ УЧИЊЕНИ ОД СТРАНЕ АУСТРО-УГАРСКЕ ТОКОМ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА НА ТЕРИТОРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ	547
ELEMENTS OF CRIMES AGAINST HUMANITY COMMITTED BY AUSTRIA – HUNGARY IN KINGDOM OF SERBIA DURING THE FIRST WORLD WAR.....	558

IV

ПОСЛЕДИЦЕ / AFTERMATH

Prof. James A.R. Nafziger, PhD	
РАТ УЗ ПОШТОВАЊЕ ПРАВА.....	561
GOING TO WAR AND GOING AHEAD WITH THE LAW	561
Проф. др Родољуб Етински,	
УТИЦАЈ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА НА РАЗВОЈ МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА	581
THE IMPACT OF THE FIRST WORLD WAR ON THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL LAW.....	600
Prof. Augusto Sinagra Ph.D	
МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ У СТАТУТУ ИТАЛИЈАНСКЕ РЕГИЈЕ КАРНАРО 1920.	601
LE RELAZIONI INTERNAZIONALI NELLO STATUTO DELLA REGGENZA ITALIANA DEL CARNARO DEL 1920.....	601
INTERNATIONAL RELATIONS IN THE STATUTE OF THE ITALIANREGENCY CARNARO 1920.....	615
Prof. Paolo Bargiacchi, Ph.D	
ЛАЈПЦИШКИ СУД ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ	617
I PROCESSI LIPSIA PER CRIMINI DI GUERRA	617
THE LEIPZIG WAR CRIMES TRIALS	627

Проф. др Здравко М. Петровић, Доц. др Душко Кнежевић	
РАЗВОЈ ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ И ПОСЛЕДИЦЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА НА ДЕЛЈАТНОСТ ОСИГУРАЊА	629
DEVELOPMENT OF INSURANCE IN SERBIA AND CONSEQUENCES OF THE FIRST WORLD WAR ON THE ACTIVITIES OF INSURANCE	639
Др Зорица Мршевић	
МИЛУНКА САВИЋ - СРЦЕ СРБИЈЕ - ДЕВЕТ РАНА, ДВАНАЕСТ ОДЛИКОВАЊА И ЈЕДАН ЗАБОРАВ	641
MILUNKA SAVIC HEART OF SERBIA – NINE WOUNDS, TWELVE MEDALS AND ONE OBLIVION.....	649
Prof. Galushko Dmitriy, Ph.D	
УТИЦАЈ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА НА РАЗВОЈ ПРИНЦИПА НЕКОРИШЋЕЊА СИЛЕ И ПРЕТЊЕ СИЛОМ	651
INFLUENCE OF THE FIRST WORLD WAR ON DEVELOPMENT OF THE PRINCIPLE OF NON-USE OF FORCE AND NON-THREAT OF FORCE	651
Prof. Ezio Benedetti, Ph.D	
ПРВИ СВЕТСКИ РАТ И ПРАВА МАЏИНА У МИРОВНИМ СПОРАЗУМИМА И У СИСТЕМУ ДРУШТВА НАРОДА.....	659
LA PRIMA GUERRA MONDIALE ED I DIRITTI DELLE MINORANZE NEI TRATTATI DI PACE E NEL SISTEMA DELLA SOCIETÀ DELLE NAZIONI.....	659
FIRST WORLD WAR AND THE MINORITY RIGHTS IN PEACE AGREEMENTS AND IN LEAGUE OF NATIONS	675
Проф. Др Владимир Ђурић	
СРПСКО ВИЂЕЊЕ ДРЖАВНОГ УРЕЂЕЊА ПОСЛЕРАТНЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДРЖАВЕ И УПОРЕДНО ПРАВО	677
SERBIAN VIEW ON CONSTITUTIONAL STRUCTURE OF POST WAR YUGOSLAV STATE AND COMPARATIVE LAW	694
Др Љиљана Никшић	
"РАТ СЕЋАЊА" - 100 ГОДИНА ПОСЛЕ ВЕЛИКОГ РАТА.....	695
THE WAR OF MEMORIES - 100 YEARS SINCE THE GREAT WAR.....	717
Др Весна Ћорић Ерић	
ДОПРИНОС ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА УСПОСТАВЉАЊУ НАЧЕЛА ТЕРИТОРИЈАЛНОГ ИНТЕГРИТЕТА	719
THE CONTRIBUTION OF THE FIRST WORLD WAR TO THE ESTABLISHMENT OF THE PRINCIPLE OF THE TERRITORIAL INTEGRITY.....	729

Roberta Dassie	
ПРАВНА ПРИРОДА МИРОВОГ УГОВОРА ПРВОГ СВЕТСКОГ ПАТА: КОНФЕРЕНЦИЈА 1919 У ПАРИЗУ	731
LA NATURA GIURIDICA DEI TRATTATI DI PACE DELLA PRIMA GUERRA MONDIALE: LA CONFERENZA DI PARIGI DEL 1919.....	732
LEGAL NATURE OF THE GREAT WAR PEACE TREATY: 1919 CONFERENCE IN PARIS	739
Проф. др Тадеја Јере Јакулин, Доц. др Боштјан Бугарич, Татјана Микелић Гоја	
СОШКИ ФРОНТ СТО ГОДИНА ПОСЛЕ – ПРИЛИКА ЗА РАЗВОЈ КУЛТУРНОГ ТУРИЗМА.....	741
THE BATTLE OF ISONZO HUNDRED YEARS AFTER - AN OPPORTUNITY FOR CULTURAL TOURISM DEVELOPMENT	742
Др Јован Ћирић	
СРБИ И ПРВИ СВЕТСКИ ПАТ – ИЗМЕЂУ РЕВИЗИЈЕ ИСТОРИЈЕ И ИДЕНТИТЕТА НАЦИЈЕ	751
SERBS AND THE FIRST WORLD WAR – BETWEEN HISTORY REVISION AND NATIONAL IDENTITY.....	773